

תוכנית לימוד לסמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

”מורנו” להחזיר עטרה ליושנה

סמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

The Laws of *Muktze* (unit 8) *Muktze Me'Chamat Chesron Kis*

Unit 44

We've referenced the machloket between Rabbi Yehuda, who holds that most objects are *muktze* on Shabbat, and Rabbi Shimon, who minimizes the kinds of *muktze* that are prohibited. So far we've focused on the main kind of *muktze* that they agree about, *muktze me'chamat gufo*. We've learned that, broadly speaking, Rabbi Shimon agrees that only things that have been prepared for use by humans can be carried on Shabbat.

There is another kind of *muktze* that Rabbi Shimon agrees about, *muktze me'Chamat chesron kis*.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנז עמוד א

מוקצה מחמת חסרון כיס - אפילו רבי שמעון מודה, דתנן: כל הכלים ניטלין בשבת, חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה

Why does Rabbi Shimon agree that this brand of *muktze* may not be carried? That discussion will affect the defining parameters of this *muktze*.

מוקצה מחמת חסרון כיס

משנה מסכת שבת פרק יז משנה ב

נוטל אדם קורנס לפצע בו את האגוזים, וקורדום לחתוך את הדבלה, מגירה לגרור בה את הגבינה, מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות, את הרחת ואת המזלג לתת עליו לקטן, את הכוש ואת הכרכר לתחוב בו, מחט של יד ליטול בו את הקוץ, ושל סקאים לפתוח בו את הדלת

(Translation, based on Rashi: a person may take a mallet to crack nuts, an axe to cut a cake of figs, a saw to cut cheese, a spade to scoop dried figs, a winnowing shovel and a pitchfork to place food on for a child, a reed or a shuttle from a spindle to insert it (into food, like a fork), a hand needle to extract a thorn, and a sack maker's (needle) to open the door)

In unit #37 we learned that Rabbi Nehemia and Rabbi Yehuda are far more strict regarding *muktze*, and allow carrying very few items on Shabbat. This Mishna is far more lenient, and is clearly Rabbi Shimon's opinion. Rav Yehuda (not Rabbi Yehuda, who was a Tanna, but a Rav from the later, Amoraic period) tries figuring out whether the Mishna referring to items that are *kli she'melachto le'isur* or not:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכב עמוד ב-קכג עמוד א

נוטל אדם קורנס כו'. אמר רב יהודה: קורנס של אגוזין לפצע בו את האגוזין, אבל של נפחין - לא. קסבר: דבר שמלאכתו לאיסור - אפילו לצורך גופו אסור. אמר ליה רבה: אלא מעתה, סיפא דקתני ואת הרחת ואת המלגז לתת עליו לקטן, רחת ומלגז מי מייחדי ליה לקטן? - אלא אמר רבה: קורנס של נפחין לפצע בו האגוזין. קסבר: דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו - מותר... איתביה: (בית שמאי אומרים: אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר, ובית הלל מתירין). ושויין, שאם קצב עליו בשר - שאסור לטלטלו! סבר לשנויי ליה כרבי נחמיה, כיון דשמעה להא דאמר רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב: הכל מודים בסיכי זיירי ומזורי דכיון דקפיד עליהו - מייחד להו מקום, הני נמי: מייחד להו מקום

Initially Rav Yehuda proposes that the Mishna is referring to a mallet that is especially designated for cracking nuts, which would imply that a smiths would be prohibited for use. Rabba counters this with the next section in the Mishna, which allows using a pitchfork for food on Shabbat. This informs us that we may use *kli she'melachto le'isur* for permissible uses. The Gemara mentions the Mishna from Beitza that says that the pestle may not be used on Yom Tov, implying that we may not carry a *kli she'melachto le'isur*, even for permissible uses. The Gemara proposes that this is Rabbi Nehemia's opinion, but then cites the Halacha that since people are careful with זיירי ומזורי, professional

painter's tools, they designate a special place for them. People designate a special place for the mortar and pestle, as well.

The Gemara started off with trying to work out whether *kli she'melachto le'isur* can be used for permissible uses. It ended up with the discussion about designating a place for the item. Have we completely abandoned the issue of *kli she'melachto le'isur*? That is to say: the Gemara ends up saying that the issue in the Mishna in Beitza is not the item being *kli she'melachto le'isur* per se, but categorizing them as items that have designated places. Does the items being *kli she'melachto le'isur* have no bearing on their *muktze* status?

The bottom line of the Sugya seems a bit odd.

Were we looking to prove that the mortar and pestle have designated places? How does that answer our question regarding why can we not carry them?

It seems that the Gemara is assuming that if we are so careful with an item as to designate a place for it, clearly that would render the item *muktze*. The relevant *muktze* that is based on how careful we are with such items is the *muktze me'Chamat chesron kis*. One way of reading the Gemara is that we have precedent of defining items that have designated places as *muktze*. There may be several ways to determine whether an item is *muktze*, designating a place for the item is one such factor. There may be other factor.

Alternately, it may be that designating a place is the necessary determining factor. The Gemara seems to imply that if a place is not designated for the item, it will *not* be *muktze*.

The issue of designated place comes up in another Sugya:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מה עמוד ב

מנורה, בין ניטלה בידו אחת בין ניטלה בשתי ידיו - אסור לטלטלה. וטעמא מאי? רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו: הואיל ואדם קובע לה מקום. אמר ליה אביי לרב יוסף: והרי כילת חתנים, דאדם קובע לו מקום, ואמר שמואל משום רבי חייא: כילת חתנים מותר לנטותה ומותר לפרקה בשבת! - אלא אמר אביי: בשל חוליות

The Gemara proposes that that the candelabra cannot be carried on Shabbat, since it receives a designated place. Abaye says that a four poster bed also gets a designated place, and yet Shmuel states that it can be moved (and also disassembled) on Shabbat. Therefore Abaye says that the prohibition was referring to a candelabra that can be disassembled and reassembled, Chazal prohibited carrying it lest it gets disassembled.

Let's look at this Gemara through the lens of the previous one:

The bottom line in the Gemara seems to refute the idea of designating a place as a parameter for the *muktze*.

The Gemara references a four-poster bed. That reference seems to indicate that we are not necessarily discussing *kli she'melachto le'isur*.

The relationship between these two Gemarot raises three directions in the Rishonim:

1. Designating a place is the defining factor for *muktze me'Chamat chesron kis*

תוספות מסכת שבת דף מו עמוד א

והא כילת חתנים דאדם קובע לה מקום - פי' רשב"א דאדם קובע לה מקום כמו למנורה, ואפילו הכי שרי שמואל! אלא ודאי לא חשיב קביעות שלה ושל מנורה קביעות אלא היכא דקבע מקום לגמרי כדאמר בפי' כל הכלים (לקמן קכג. ושם)

The Rashba of Shantz (one of the Tosafot. Not the classic Rashba, who was a Ramban disciple) understands that the designated place is the primary defining factor for *muktze me'Chamat chesron kis*. He explains that Abaye's refutation is pointing out that the place has to be strictly designated, and not vaguely or generally.

So we learn two things:

- Space designation is the primary factor for defining an item as *muktze me'Chamat chesron kis*.
- for defining an item as *muktze me'Chamat chesron kis*, it being a *kli she'melachto le'isur* is completely irrelevant.

According to the Rashba's reading, the previous Sugia would be read this way: we learned in the context of סיכי זירי ומזורי that place designation is the key factor, and that same factor will apply to the pestle. In this Sugia Abaye points out that the criteria demands very strict designation, not a general one.

❖ הרחבות – ביאור אחר בשיטת הרשב"א משנץ

Rashi emphasizes this aspect of the *muktze* item in several Sugiot:

רש"י מסכת שבת דף קכג עמוד ב

הנך קפיד עלייהו, ומייחד להם מקום, דלא חזו למלאכה אחרת

רש"י מסכת שבת דף קכה עמוד ב

קפיד עליה - שלא יתעקם, ומייחד ליה מקום ומקצה ליה בידיים, ואפילו לר' שמעון אסור לטלטלו, דמוקצה מחמת חסרון כיס אפילו ר' שמעון מודה

The Rashba (the Ramban's disciple) seems to agree. He explains why a place that is designated for coins would be *muktze* (he is referring to a מיטה, but that was a general word for furniture. It seems that he's referring to a nightstand or something similar):

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף מה עמוד א

מיטה (המיוחדת להנחת מעות) שאני, דאיכא למימר דלמא אפילו רבי שמעון מודה בה, דכיוון שהוא מיחדה למעותיו, אדם קובע לה מקום ומקצה אותה לגמרי מדעתו מחמת חסרון כיס

The Rashba says that it would be *muktze me'Chamat chesron kis* because that people designate a place for it.

The Raavan (a later Ashkenazi Rishon) says that belt pouches that are used as wallets may not be carried, just like the nightstands designated for coins:

ראב"ן שבת סימן שעח

האזורים שעשוין כעין כיסין ולמעות מיוחדין והניח בהן מעות אף על פי שהוציאן מערב שבת נ"ל דאסור לטלטלם בשבת, דאמר רב הונא מיטה למעות והניח עליה מעות אסור לטלטלם בשבת

The Rema rules that a wallet may be carried following the same criteria as *kli she'melachto le'isur*.

הגהת הרמ"א על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שי סעיף ז

אסור לטלטל כיס של מעות אף על פי שהוציא המעות ממנו מבעוד יום, אלא אם כן עשה בו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מן היחוד, וכן נוהגין. מיהו לצורך גופו או לצורך מקומו, מותר

The Magen Avraham questions this ruling, pointing out that many Rishonim say that these items would be *muktze me'Chamat chesron kis*.

מגן אברהם סימן שי ס"ק ה

צ"ע, דהא הרא"ש כתב ד(מיטה) דמי לסיכי זירי ומזורי, דכיוון דקפיד עליה מייחד להו מקום, ואם כן אפילו לצורך גופו אסור ... וכ"כ הראב"ן ... לכן נ"ל להחמיר

The Beit Meir says that according to the Raavan, a wallet can be *muktze me'Chamat chesron kis*. But according to the two Rashbas, it would not, since wallets get carried around freely.

בית מאיר אורח חיים סימן שי (לשו"ע סעיף ז:ב)

במיטה דקדק הר"ת והרא"ש, משום דמייחד ליה מקום, מקפיד עליו, והוי דומיא דסיכי ומזורי דיש בהם משום מוקצה מחמת חסרון כיס כנ"ל ברשב"א, אבל כיס כזה (שקורין בייא גארטיל), הא עינינו רואות דאין אדם מקפיד עליו למיחד לו מקום!

According to this opinion, Only items that have a designated place are *muktze me'Chamat chesron kis*. GRSZ defines the extent of such a designation:

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק כ הערה נ

שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א דכוונת הבית מאיר לומר שהוא מקפיד על כל שינוי מקום שלא לצורך

Obviously the item will not remain inert forever. It needs to have a designated place from which it is not moved needlessly.

2. Only a *kli she'melachto le'isur* can be *muktze me'Chamat chesron kis*

Why doesn't the second Sugia point out to Abaye that a four-poster bed is different from a candelabra, because that a candelabra is *kli she'melachto le'isur* and a four poster bed is not?

פני יהושע מסכת שבת דף מו עמוד א

במנורה וכילת חתנים דהכא שמלאכתן להיתר, וכמ"ש לעיל, דנר ומנורה לא מיקרי מלאכתן לאיסור, כיון שאין עושין מלאכה בגוף הכלי אלא בסיס בעלמא הוא דעבדו וכן מצאתי להדיא שכ"כ הרשב"א ממונפלא"ר ... ועוד, דעל כרחך ממקומו הוא מוכרע, מסוגיא דשמעתין גופא, דאי ס"ד דמנורה נמי מיקרי מלאכתה לאיסור, א"כ מאי מקשה אביי הכא מכילת חתנים, דהא ודאי מלאכתה להיתר הוא! ... אלא על כרחך כדפרישית, דמנורה נמי מיקרי מלאכתה להיתר כמו כילת חתנים, א"כ מקשה אביי שפיר, דאי ס"ד דמטעם קביעות מקום אסור בטלטול אפילו במלאכתו להיתר, אם כן תקשי מכילת חתנים! אלא על כרחך דבמלאכתו להיתר לא שייך לאסור משום קביעות מקום

The Pnei Yehoshua reaches the exact opposite conclusion: it must be that the candelabra is not *kli she'melachto le'isur* at all. In the following unit we will go deeper and define *kli she'melachto le'isur* more clearly. For the current discussion suffice it to say that according to many, a candelabra is not a *kli she'melachto le'isur* because that it merely carries candles, but that is not a *melacha* unto itself.

If so, the sugia is saying the exact opposite: it raises the possibility that a candelabra would be *muktze me'Chamat chesron kis* despite it not being a *kli she'melachto le'isur*. Abaye says: in that case, you can define anything that has a designated spot as *muktze me'Chamat chesron kis*, even furniture! Therefore he refutes this claim, and says that *muktze me'Chamat chesron kis* must have both criteria: it must be a *kli she'melachto le'isur* that has a designated place.

If that's what the second sugia said, we will read the first sugia accordingly. The sugia discusses whether the *kli she'melachto le'isur* can be used for other uses, and says that if the *kli she'melachto le'isur* has a designated place, it would become *muktze*.

Based on this, the Pnei Yehoshua explains the reason that Rabbi Shimon accepts *muktze me'Chamat chesron kis*.

פני יהושע מסכת שבת דף מו עמוד א

נהי דכלים שמלאכתן לאיסור לצורך גופן או מקומן שרי, היינו משום דחזו לתשמישי אחריני, מה שאין כן בהנך דקפיד עלייהו ומייחד להו מקום תו לא חזו לתשמישי אחריני

Kli she'melachto le'isur may be carried and used for permissible uses on Shabbat. A tool that is deliberately set aside so that it will not be used needlessly loses its uses completely.

The GRZ of Liadi agrees:

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שח סעיף ד

וכל הכלים שהם עומדים לסחורה והוא מקפיד עליהם שלא להשתמש בהם שום תשמיש, אף על פי שאינם כלים היקרים ביותר, ואין צריך לומר כלים היקרים ביותר אף על פי שאינן לסחורה, אלא שמלאכתם לאיסור ומקפיד עליהם מלהשתמש בהם תשמיש אחר שלא יפחתו דמיהם – אסור לטלטלו בשבת אפילו לצורך מקומו ... וזהו הנקרא מוקצה מחמת חסרון כיס

3. Any item that people are cautious about

רמב"ם הלכות שבת פרק כה הלכה ט

כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו כגון כלים המוקצים לסחורה וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו אסור לטלטלן בשבת וזה הוא הנקרא מוקצה מחמת חסרון כיס, כגון המסר הגדול ויתד של מחרישה וסכין של טבחים וחרב של אושכפים וחצין החרשים וקורנס של בשמים וכיוצא בהן

The Rambam says that any item that a person is cautious about lest it depreciates in value is *muktze me'Chamat chesron kis*. This includes things that may not be particularly expensive, and yet people would tend to avoid using. For example, a store owner may own many items in the store that he would avoid using, because that he intends on selling his wares. This would be an example of *muktze me'Chamat chesron kis*, that is not a *kli she'melachto le'isur*, and also not particularly expensive. The definition, according to the Rambam, depends on the owner's attitude, and not those criteria.

(In the הרחבות we will show that this applies to all wares but food. Food is different because that it is not reusable, and generally we don't rule out the use of any food).

❖ הרחבות – ההבחנה בין אוכל וכלים המיועדים לסחורה

Shulchan Aruch does not mention that these items and *kli she'melachto le'isur*, and the Rema adds the wares:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שח סעיף א

כל הכלים נטלים בשבת חוץ ממוקצה מחמת חסרון כיס, כגון סכין של שחיטה או של מילה, ואיזמל של ספרים, וסכין של סופרים שמתקנים בהם הקולמוסים כיון שמקפידים שלא לעשות בהם תשמיש אחר, אסור לטלטלו בשבת ואפילו לצורך מקומו או לצורך גופו ... וה"ה לקורנס של בשמים שמקפידים עליו שלא יתלכלך וה"ה כלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם

Beur Halacha says that they too mean that these items have a designated place:

ביאור הלכה סימן שח סעיף א

בכולהו הטעם דכיון דקפיד עליהו מייחד להו מקום

But Rav Moshe explains differently. He says that the Gemara was using the place designation as an example of what being cautious looks like. But it's merely one example:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן כב שאלה יב

לא בעינן ייחוד מקום. והא דמובא בגמ' דמייחד להו מקום, זה הוי רק בגדר סימן שמקפיד על החפץ. וכן להיפוך, אין ייחוד מקום לחודיה הגורם שיחשב כמוקצה, דא"כ יהיה כל סמרטוט שיחדו לו מקום, מוקצה

The criterion for defining an item as *muktze me'Chamat chesron kis* is that a person is cautious about how it is used and moved about. The Gemara was saying that סיכי זיירי ומזורי showed us that one way of recognizing caution is designating a place for the item. Based on this, we can determine whether other items are *muktze*. But this does not mean that this is the only way of determining whether an item is *muktze*. There may be other ways of recognizing this kind of caution, and that is what the Rambam bases his Psak on.

In Summary:

The Gemara (Shabbat 157a) says that Rabbi Shimon agrees that one may not carry *muktze me'Chamat chesron kis* on Shabbat.

In Shabbat (122b) Rav Yehuda tries figuring out whether the Mishna, that allowed using various items on Shabbat, was referring to items that are *kli she'melachto le'isur* or not. The Gemara mentions the Mishna from Beitza that says that the pestle may not be used on Yom Tov, implying that we may not carry a *kli she'melachto le'isur*, even for permissible uses. The Gemara ends up comparing it to סיכי זיירי ומזורי, professional painter's tools, that have a designated place for them. People designate a special place for the mortar and pestle, as well.

This raises two questions regarding defining *muktze me'Chamat chesron kis*:

1. Is being a *kli she'melachto le'isur* a prerequisite to being *muktze me'Chamat chesron kis*?
2. Is the designated place an essential parameter for the *muktze me'Chamat chesron kis* status?

We learned three opinions regarding these two questions. They were based on another sugia (Shabbat 45b). There the Gemara proposes that that a candelabra cannot be carried on Shabbat, since it receives a designated place. Abaye says that a four poster bed also gets a designated place, and yet Shmuel states that it can be moved (and also disassembled) on Shabbat. The Gemara ends up attributing the prohibition of carrying the candelabra to other issues. The question remains: has Abaye rejected the

relevance of the space designation? Additionally, is this Gemara ignoring whether these items are *kli she'melachto le'isur*?

1. Tosafot, the Rashba, Beit Meir: Designating a place is the defining factor for *muktze me'Chamat chesron kis*. Abaye (in Shabbat 45b) is merely saying that only a very strict space definition would render something *muktze me'Chamat chesron kis*. Candelabras and four-poster beds do not reach this level of designation.
According to this opinion the item does not need to be *kli she'melachto le'isur* to be *muktze me'Chamat chesron kis*. The only necessary quality of the item is that it merits receiving a special space. GRSZ explains that obviously the item will not remain inert forever. It needs to have a designated place from which it is not moved needlessly.
2. Pnei Yehoshua, GRZ of Liadi: the sugia (Shabbat 45b) is saying the exact opposite: it raises the possibility that a candelabra would be *muktze me'Chamat chesron kis* despite it not being a *kli she'melachto le'isur*. Abaye says: in that case, you can define anything that has a designated spot as *muktze me'Chamat chesron kis*, even furniture! Therefore he refutes this claim, and says that *muktze me'Chamat chesron kis* must have both criteria: it must be a *kli she'melachto le'isur* that has a designated place. What makes the caution *muktze*, according to this opinion, works as follows: *Kli she'melachto le'isur* may be carried and used for permissible uses on Shabbat. A tool that is deliberately set aside so that it will not be used needlessly loses its uses completely.
3. Rambam, Shulchan Aruch, Rema: any item that a person is cautious about lest it depreciates in value is *muktze me'Chamat chesron kis*. This includes things that may not be particularly expensive, and yet people would tend to avoid using (such as store wares). Rav Moshe Feinstein explains that the Gemara was using place designation as one method of identifying the requisite caution. There may be other ways of recognizing this kind of caution, as the Rambam demonstrates.

Halacha – The Poskim Blend these Opinions

ילקוט יוסף שבת חלק ב [סימן שש סעיף א] - דיני מוקצה מחמת חסרון כיס – סעיף א

מוקצה מחמת חסרון כיס הוא כל דבר שמקפידים שלא להשתמש בו כל שימוש אחר מחשש שמא יתקלקל או יתכלך וכדומה. וכל דין מוקצה מחמת חסרון כיס הוא רק בכלים שמלאכתם לאיסור. אבל בכלים שמלאכתם להיות, כגון כלים יקרים העומדים לנוי ולקישוט הבית, ואינם עומדים לסחורה או למצוה, אין בהם דין מוקצה, ומותר לטלטלם בשבת אף מחמה לצל כדין כלי שמלאכתו להיתר

שם סעיף ז

כלים העומדים לסחורה, הרי הם בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס, שהרי חס עליהם ונמנע מלהשתמש בהם. אבל אם אינו נמנע מלהשתמש בהם, מותר לטלטלם בשבת, אף שלא חשב עליהם להשתמש בהם בשבת.

In the first seif the Yalkut Yosef says that only a kli she'melachto le'isur can be muktze me'Chamat chesron kis. And yet in seif 7 he says wares and merchandise are muktze me'Chamat chesron kis as well, even though they are not kli she'melachto le'isur!

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק כ סעיף יט

כל דבר יקר ערך שעומד לשימוש האסור בשבת, ובעליו מקפיד שלא להשתמש בו כל שימוש חריג, כגון סכין מילה או שחיטה, סכין של קצבים, פמוטות יקרים, בד שעומד לתפירה, מכונת-כתיבה, מקלט רדיו, מצלמה ושאר מכשירים עדינים, בולי דואר שאינם מוחתמים העומדים לשימוש, נייר כתיבה וקלף של סופר – הרי זה מוקצה מחמת חסרון כיס, ואין כל היתר לטלטלו, גם לא לצורך גופו ולצורך מקומו

שם סעיף כא

כל דבר העומד לסחורה, אפילו הוא כלי שמלאכתו להיתר ואינו בעל ערך רב, הרי אם בעליו מקפיד שלא להשתמש בו אפילו לצורך עצמו – דינו כמוקצה מחמת חסרון כיס, ואין כל היתר לטלטלו, גם אם הוא עצמו זקוק לו לשימוש

שם סעיף כב

כל דבר שאדם קובע לו מקום מחמת ערכו הרב, ומקפיד שלא לטלטל אותו מחשש שמא יתקלקל, כגון שעון קיר, תמונה אמנותית שמקפיד עליה – גם זה בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס הוא, ואין כל היתר לטלטלו. וכן ארון כבוד שאדם נזהר מלטלטלו ממקומו שמא יתקלקל עקב הטלטול – מוקצה הוא, ואסור לטלטלו, אך מותר לפתוח את דלתותיו

Seif 19 seems to be citing the Pnei Yehoshua and GRZ of Liadi. *Seif 21* quotes the Rambam. And *seif 22* sounds like the two Rashbas!

It seems that the Poskim accept that there are two brands of *muktze me'Chamat chesron kis*. One – *kli she'melachto le'isur* that people are strict about not using them for alternative uses. The second – items the use of which is permissible on Shabbat, and yet people are strict about moving or using them needlessly.

The later Poskim say that these are not two separate kinds of *muktze*.

אז נדברו חלק י"א סימן כ"א (סוף עמוד מ)

אין כאן שני סוגים. ואין מה שמלאכתו לאיסור קובע במוקצה מחמת חסרון כיס מצד עצם המוקצה. אלא שאם הייתה מלאכתו להיתר, אפילו אם הוא כלי יקר, כיוון שראוי להשתמש בה איזה תשמיש היתר – לא שייך דמייחד להו מקום. ממילא אם יצויר כלי של היתר, אלא שאינו עשוי לטלטל, שלא יתקלקל או מפני יוקרו או כבודו – הוי מוקצה מחמת חסרון כיס

Rav Zilber explains that there is one definition: any item that is disqualified from use on Shabbat. In that sense it is similar to the classic *muktze*. We learned that the classic *muktze* applies to items that have not yet been prepared for human use, or rejected from human use. As Shabbat began, these items have been rejected for use on Shabbat, due to the careful decisions of when to use them. Orchot Shabbat explains similarly:

ארחות שבת פרק יט הקדמה לסעיף פח

יסוד הדין הוא שכל שאין הכלי מוכן כלל לשימוש בשבת ובעליו מקפידים על כך – הרי זה מוקצה. ולכן בדרך כלל כלים שמלאכתן להיתר אינם מוקצים מחמת חסרון כיס, שהרי הם מוכנים לשימוש בשבת (מה שאין כן אם מלאכתם לאיסור אין להם שימוש בשבת, משום שהשימוש שהם מוכנים לו בימות החול אסור בשבת, ושימוש אחר – הבעלים מקפידים שלא לעשות בהם), אך כלים שבחנות, אף שמלאכתן להיתר – אינם מוכנים לשימוש בשבת, משום שעלולים להיפגם, ונמצא שבכלים אלו יש הקצאה גמורה של הבעלים, למרות שמלאכתם להיתר

Kli She'Melachto Le'Isur that has no permissible use

We learned earlier that according to the Pnei Yehoshua *muktze me'Chamat chesron kis* is a *kli she'melachto le'isur* that a person is strict to not use for any other uses, and therefore disqualifies from using in ways that are otherwise permissible on Shabbat.

We defined *muktze me'Chamat chesron kis* more broadly to include any item that a person disqualifies from use on Shabbat due to the nature of the item, as we learned previously.

Kli she'melachto le'isur may be used on Shabbat if it is being used for permissible uses.

What if there simply are no permissible uses? In that case, they were not rejected from use on Shabbat. But we would seem to be back in the Pnei Yehoshua's definition: a *kli she'melachto le'isur* that will not be used for any permissible uses. On the other hand, this wouldn't be an item that people are careful with. Would that fit the definition of *muktze me'Chamat chesron kis*?

In the Sugia (Shabbat 46a) Rav Avia seems to say that a *kli she'melachto le'isur* can be carried under two conditions: that it is a *kli*, and that it has a specific use on Shabbat:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מו עמוד א

רב אויא איקלע לבי רבא, הוה מאיסן בי כרעיה בטינא, אתיבי אפוריא קמיה דרבא. איקפד רבא, בעא לצעוריה. אמר ליה: מאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו שרגא דנפטא נמי שרי לטלטוליה? אמר ליה: הואיל וחזיא לכסויי בה מנא. - אלא מעתה כל צרורות שבחצר מטלטלין, הואיל וחזיא לכסויי בהו מנא! - אמר ליה: הא - איכא תורת כלי עליה, הני - ליכא תורת כלי עליה

(With all due respect to the Amoraim, This argument seems pretty childish. In the הרחבות we go deeper into the meaning of this conduct)

❖ **הרחבות – מחלוקת רב אויא ורבא**

It sounds that had Rav Avia not found a use for the candle, he would have prohibited carrying it. Tosafot say that this is Rabbi Yehuda's opinion. Rabbi Yehuda says that a *kli she'melachto le'isur* may not be used if its alternative uses are not prevalent:

תוספות מסכת שבת דף לו עמוד א

משמע בהדיא דשרי ר"י בדבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ... אבל בחצוצרות אסר משום דכיון דלא חזי למלאכת היתר אלא מעט מקצה ליה לגמרי ממלאכת היתר

Baal Ha'Maor says Rabbi Shimon agrees that if the *kli she'melachto le'isur* has no obvious alternative uses, it would be *muktze* as well:

המאור הקטן מסכת שבת דף סו עמוד ב

כיון דלא חזו לצורך גופן לשום דבר אף לצורך מקומו אינן ראויין לטלטל

The Rashba disagrees, pointing out that even Rabbi Nehemia agrees that one may move a *kli she'melachto le'isur* to clear its place:

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף קנד עמוד ב

ראיתי להר"ז הלוי ז"ל שכתב דכל שאינו ראוי בשום צד לטלטלו לצורך גופו אין מטלטלין אותו לצורך מקומו, ואינו מחוור בעיני שהרי ר' נחמיה כלי שמלאכתו לאיסור אין ראוי לטלטלו לצורך גופו כלל לפי שאין כלי ניטל לדידיה אלא לצורך תשמישו המיוחד לו בלבד, ואפילו כן לצורך מקומו מטלטלין אותו

❖ **הרחבות – ביאור סוגיית הגמרא (דף קנ"ד ע"ב) לפי בעל המאור והרשב"א**

Is one allowed to carry a wax candle? It isn't expensive, but it doesn't really have any other use.

מגן אברהם סימן שח ס"ק יח

מרגלא בפומיה דאינשי דמותר לטלטל נר שלם של חלב או של שעווה, ומכל מקום טועין הן, דאינו מותר אלא כשצריך לו לדבר היתר

The Magen Avraham says that it may be carried only if necessary. Presumably this means that it would be a *kli she'melachto le'isur*, not *muktze*. The Mishna Berurah agrees, and cites a machloket:

משנה ברורה סימן שח ס"ק לד

נר שלם של שעווה או חלב ואפילו נדלקה כבר בחול או בשבת שעברה כל שהיא עדיין ראוייה להדלקה מקרי כלי שמלאכתו לאיסור. ומכאן מרגלא בפומיה דאינשי דמותר לטלטל נר שלם של חלב או שעווה כדי שלא תפסד הנר או ליתנה לא"י שידליקנה לעצמו. וטועין הן, שאינו מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אלא כשצריך למקומה של הכלי או שצריך הישראל לגופו של הכלי להשתמש בו דבר המותר בשבת ... ובספר מור וקציעה מחמיר דאפילו נר שלם ולצורך מקומו אסור לטלטל שאין עליו שם כלי כלל דלא חזי לאכילה ולתשמיש

It seems that the Mor U'Ktzia assumes that since it has no other immediate use, it becomes *muktze*. The Pri Megadim agrees that *kli she'melachto le'isur* that serve no other obvious purpose are *muktze*:

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן שח ס"ק יב

כללא דמלתא, כל שראוי לשום תשמיש שרי לגופו ואף מקומו, מה שאין כן כשאין ראוי לתשמיש בשבת ויום טוב, אף דתורת כלי עליו, מה מהני, ואסור למקומו

As does the Chazon Ish:

חזון איש אורח חיים סימן מד אות יג

ונראה דדין זה תלוי לפי המקום והזמן, דבמקום שאין משתמשין בנר לצורך גופו כלל דמי לסיכי זיירי ומזורי ... וכמדומה דבמקומנו אין שום תשמיש לנרות לצורך גופן, וכולהו אסירי

Shevet Ha'Levi is lenient, like the Rashba and Magen Avraham:

שו"ת שבט הלוי חלק י סימן נט

באשר הערות במחלוקת רבותינו הר"ז"ה והרשב"א בחי' הרשב"א שבת קנ"ד ע"ב בסוגיית מבטל כלי מהיכנו, דקאמר גמ' בשליפי זוטרא, אבל בשליפי רברבי דמבטל כלי מהיכנו לא, והק' הרשב"א דגם ברברבי יניח תחתיהן וכשיצטרך להם יסלק אותם ביד, ואי משום דכלי מוקצה הם הא מותר לצורך מקומו, וע"ז כ' הר"ז"ה דכל שאינו ראוי לאיזה טלטול לצורך גופו גם לצורך מקומו אסור, והרשב"א חולק דאיה"נ אעפ"י שלא חזי לצורך גופו, מכ"מ לצורך מקומו

מותר ואילו היו מונחים ע"ג כרים הי' מותר באמת, אלא דאסור להביא כרים בתחלה שיפול עליו המוקצה כדי לטלטלם אח"כ לצורך מקומם, ע"ש בטעמו.
ואתה שאלת הלכה כדברי מי ... לענין הלכה יראה לפסוק כדעת הרשב"א

❖ הרחבות – ביאור שבט הלוי למחלוקת הרשב"א ובעל המאור

רבנות
סימן ש"ח סעיף א
סימן ש"י סעיף ז

Summary

Muktze me'Chamat chesron kis

The Gemara (Shabbat 157a) says that Rabbi Shimon agrees that one may not carry *muktze me'Chamat chesron kis* on Shabbat.

In Shabbat (122b) Rav Yehuda tries figuring out whether the Mishna, that allowed using various items on Shabbat, was referring to items that are *kli she'melachto le'isur* or not. The Gemara mentions the Mishna from Beitza that says that the pestle may not be used on Yom Tov, implying that we may not carry a *kli she'melachto le'isur*, even for permissible uses. The Gemara ends up comparing it to סיכי זיירי ומזורי, professional painter's tools, that have a designated place for them. People designate a special place for the mortar and pestle, as well.

This raises two questions regarding defining *muktze me'Chamat chesron kis*:

3. Is being a *kli she'melachto le'isur* a prerequisite to being *muktze me'Chamat chesron kis*?
4. Is the designated place an essential parameter for the *muktze me'Chamat chesron kis* status?

We learned three opinions regarding these two questions. They were based on another sugia (Shabbat 45b). There the Gemara proposes that that a candelabra cannot be carried on Shabbat, since it receives a designated place. Abaye says that a four poster bed also gets a designated place, and yet Shmuel states that it can be moved (and also disassembled) on Shabbat. The Gemara ends up attributing the prohibition of carrying the candelabra to other issues. The question remains: has Abaye rejected the relevance of the space designation? Additionally, is this Gemara ignoring whether these items are *kli she'melachto le'isur*?

1. Tosafot, the Rashba, Beit Meir: Designating a place is the defining factor for *muktze me'Chamat chesron kis*. Abaye (in Shabbat 45b) is merely saying that only a very strict space definition would render something *muktze me'Chamat chesron kis*. Candelabras and four-poster beds do not reach this level of designation.

According to this opinion the item does not need to be *kli she'melachto le'isur* to be *muktze me'Chamat chesron kis*. The only necessary quality of the item is that it merits receiving a special space. GRSZ explains that obviously the item will not remain inert forever. It needs to have a designated place from which it is not moved needlessly.

2. Pnei Yehoshua, GRZ of Liadi: the sugia (Shabbat 45b) is saying the exact opposite: it raises the possibility that a candelabra would be *muktze me'Chamat chesron kis* despite it not being a *kli she'melachto le'isur*. Abaye says: in that case, you can define anything that has a designated spot as *muktze me'Chamat chesron kis*, even furniture! Therefore he refutes this claim, and says that *muktze me'Chamat chesron kis* must have both criteria: it must be a *kli she'melachto le'isur* that has a designated place. What makes the caution *muktze*, according to this opinion, works as follows: *Kli she'melachto le'isur* may be carried and used for permissible uses on Shabbat. A tool that is deliberately set aside so that it will not be used needlessly loses its uses completely.
3. Rambam, Shulchan Aruch, Rema: any item that a person is cautious about lest it depreciates in value is *muktze me'Chamat chesron kis*. This includes things that may not be particularly

expensive, and yet people would tend to avoid using (such as store wares). Rav Moshe Feinstein explains that the Gemara was using place designation as one method of identifying the requisite caution. There may be other ways of recognizing this kind of caution, as the Rambam demonstrates.

Halacha – The Poskim Blend these Opinions

The Yalkut Yosef first says that only a *kli she'melachto le'isur*. Later he says wares and merchandise are *muktze me'Chamat chesron kis* as well, even though they are not *kli she'melachto le'isur*.

The SSK seems to blend these as well, first citing the Pnei Yehoshua and GRZ of Liadi, then quoting the Rambam, and in the following *seif* 22 sounding like the two Rashbas!

It seems that the Poskim accept that there are two brands of *muktze me'Chamat chesron kis*. One – *kli she'melachto le'isur* that people are strict about not using them for alternative uses. The second - items the use of which is permissible on Shabbat, and yet people are strict about moving or using them needlessly.

Rav Zilber and the Orchot Shabbat explain that there is one definition: any item that is disqualified from use on Shabbat. In that sense it is similar to the classic *muktze*. We learned that the classic *muktze* applies to items that have not yet been prepared for human use, or rejected from human use. As Shabbat began, these items have been rejected for use on Shabbat, due to the careful decisions of when to use them.

Kli She'Melachto Le'Isur that has no permissible use

We learned earlier that according to the Pnei Yehoshua *muktze me'Chamat chesron kis* is a *kli she'melachto le'isur* that a person is strict to not use for any other uses, and therefore disqualifies from using in ways that are otherwise permissible on Shabbat.

We defined *muktze me'Chamat chesron kis* more broadly to include any item that a person disqualifies from use on Shabbat due to the nature of the item.

This raises the question regarding items that simply have no permissible use.

From the Gemara (Shabbat 45a) it sounds like a *kli she'melachto le'isur* cannot be carried if it does not have an obvious alternate use. Baal Baal Ha'Maor, Mor U'Ktiza, and Chazon Ish rule this way.

The Rashba, Magen Avraham, Moshna Berurah and Shevet Ha'Levi say that the *kli she'melachto le'isur* remains a *kli she'melachto le'isur*, even if it has no other obvious use. It can still be removed from the space it's occupying.

With that we finish learning about *muktze*. In the following unit we will learn about *kli she'melachto le'isur*.